

KILDEKUFFERTEN

INDHOLD

Lærervejledning og undervisningsbeskrivelse	2
Kastrupfortets historie	2
Faglige forberedelser og efteropgaver	3
Praktiske forberedelser	3
Faglige mål m.m.	4
Fag og klassetrin	4
Læringsmål	4
Kompetenceområder- og mål i historie efter 9 klassetrin	4
Færdigheds- og vidensområder og -mål	4
Booking	5
Sted	5
Yderligere spørgsmål?	5
Før- og efteropgaver	5
Materialer og guide til opgaverne	5
Opgaver i undervisningen inden besøget – uden supplerende undervisningsmateriale	6
Introduktionsfilm	6
Tidslinje	6
Kilder fra tiden omkring 1. verdenskrig	7
Kildejagt	7
Samarbejde med jeres lokale arkiv - en opgave om kildebrug	8
Opgaver i undervisningen inden besøget – med supplerende undervisningsmateriale	9
Præsentation og bestilling af fysisk undervisningsmateriale	9
Kildekort – Hverdagsliv i krigens skygge	9
Kilder til fortiden	10
Opgaver i undervisningen efter besøget	10
Tidslinje	10
Fortidsspionen	11
Quiz og byt	12
Feedback	12

KILDEKUFFERTEN

LÆRERVEJLEDNING OG UNDERVISNINGSBESKRIVELSE

'Kildekufferten' er et forløb som er kvalificerende til kildearbejde og Kastrupfortets historie. Kastrupfortet emmer af historiske spor fra bl.a. anlægsperioden i slutningen af 1800-tallet, tiden under 1. verdenskrig, 2. verdenskrig og Den Kolde Krig.

Med afsæt i det autentiske, historiske fort bliver eleverne klogere på hvordan en kilde kan se ud og hvad den kan bruges til. Udstyret med kildekufferter, i form af hæfter fulde af kilder - historiske billeder, tekster og historier - skal eleverne afkode og bearbejde kilderne og forholde sig kildekritisk til hvad fortiden fortæller. Eleverne skal gå på opdagelse på Kastrupfortet og arbejde med at sammensætte fysiske levn fra fortet med de øvrige kilder. På den måde skal eleverne gennem kildeanalyser selv fortælle historien om Kastrupfortet – understøttet af vores dygtige underviser.

I forløbets første del introduceres eleverne til det at arbejde med kilder, herunder at selv uanselige spor kan fortælle en kæmpe historie, hvis man stiller de rette spørgsmål.

I forløbets anden del går eleverne selv på opdagelse i Kastrupfortets historiske miljø udstyret med en kildekuffert.

I forløbets tredje del sammensættes elevernes undersøgelser og gennem en tur rundt på fortet, afdækker vi de fysiske kilder og deres historiske sammenhæng.

Til sidst konsolideres dagens indhold.

KASTRUPFORTETS HISTORIE

I slutningen af 1800-tallet etableredes Københavns Befæstning for at beskytte hovedstaden og forsvare Danmarks suverænitet. Mod havet etableredes en søbefæstning, mens landbefæstningen etableredes som en blanding af oversvømmelsesanlæg, batterier og mod vest den 14 kilometer lange Vestvold, der også den dag i dag strækker sig fra Kalveboderne i syd til Utterslev Mose i nord.

Under 1. verdenskrig var Kastrupfortet bemandedt med soldater fra den danske sikringsstyrke. Takket være blandt andet Sikringsstyrken, Københavns Befæstning og Kastrupfortet, kunne Danmark under 1. verdenskrig opretholde sin suverænitet og holde sig neutral.

Efter 1. verdenskrig blev fortet nedlagt som forsvarsanlæg. I 1925 blev området overtaget af Københavns Kommune og i 1933 åbnede fortet for offentligheden som en del af Amager Strandpark, hvor glade københavnere bl.a. kunne leje både og prøve forlystelser.

KILDEKUFFERTEN

Under 2. verdenskrig overtog tyske soldater fortet i de fem år Danmark var besat. Man ved ikke meget om hvad der helt konkret fandt sted på fortet i denne periode, men efter befrielsen i 1945 blev området omkring kasematterne brugt til indkvartering af tyske flygtninge – særligt tyske forældreløse børn.

I 1950 åbnede fortet som udflugtsmål og der er siden blevet opført friluftsbioграф (indtil 1963), legeplads og restaurant.

I dag har Forsvaret rømmet Kastrupfortet samt det øvrige Københavns Befæstning, og områderne fungerer som historiske besøgssteder og rekreative områder.

Kastrup Fort har altså en rig historie, som har efterladt sig fysiske spor på fortet. Det er med udgangspunkt i disse spor, samt de øvrige kilder i kildekufferterne, at eleverne skal forsøge at flette fortets historie sammen.

Faglige forberedelser og efteropgaver

Det er ikke en forudsætning, at eleverne har haft forløb om de historiske begivenheder som berøres i forløbet eller om historiske spor og kilder. Dog kan man, med inspiration fra vores føreropgaver øge udbyttet af undervisningsforløbet. Gennem opgaverne kan elevernes forudsætninger for at stille kvalificerede spørgsmål til kilderne forbedres, ved at have lavet nogle grove opridsninger af de konflikter som er årsag til, at de historiske spor findes på Kastrupfortet i dag.

På samme vis kan efteropgaverne benyttes til at konsolidere elevernes nye viden og læringsudbytte og bygge videre på indholdet.

Forløbet 'Kildekufferten' konkretiserer elevernes viden om kilder, samt tilhørende begreber. På fortet finder eleverne spor og øver sig i at behandle dem kildekritisk. Forløbet er både for nybegyndere og klasser, der før har arbejdet med kilder. Målet er at gøre eleverne i stand til at genkende, afkode og bearbejde en kilde. Med afsæt i et autentisk, historisk levn undersøger eleverne, hvad en kilde kan bruges til, og hvordan den kan fortælle om fortiden.

Praktiske forberedelser

Forløbet foregår udendørs i områder som kan være glatte, stejle og mudrede. Husk tøj og sko efter vejrforholdene og med hensyn til at vi er tæt på vandet. Man kan lægge tasker og ekstra tøj i kasematten.

Eleverne skal inddeles i seks grupper, som gerne må være lavet på forhånd. Det er vigtigt at det er netop seks grupper, da det er det antal kildekufferter som findes og som tilsammen skal danne forståelsen af fortets historie. Så de skal hellere være færre elever i hver gruppe end at udelade nogle grupper.

Mødested og øvrige praktiske oplysninger bliver sendt i den bekræftelsesmail, du modtager, idet du booker forløbet.

KILDEKUFFERTEN

Faglige mål m.m.

Fag og klassetrin

- Historie i 7., 8., 9. og 10. klasse

Læringsmål

- At eleverne får styrket deres evne til indlevelse og identifikation gennem følgende af befæstningens dogmer:
 - Oplevelse før oplysning
 - Historien er fysisk
 - Læring gennem fysisk bevægelse
 - Samarbejde
- Mulighed for faglig forankring gennem de autentiske omgivelser

Kompetenceområder- og mål i historie efter 9 klassetrin

- Kronologi og sammenhæng
Eleven kan på baggrund af et kronologisk overblik forklare, hvorledes samfund har udviklet sig under forskellige forudsætninger
- Kildearbejde
Eleven kan vurdere løsningsforslag på historiske problemstillinger
- Historiebrug
Eleven kan forklare samspil mellem fortid, nutid og fremtid

4

Færdigheds- og vidensområder og -mål

- Eleven kan sætte begivenheders forudsætninger, forløb og følger i kronologisk sammenhæng
- Eleven har viden og begivenheders forudsætninger, forløb og følger
- Eleven kan forklare hvorfor historisk udvikling i perioder var præget af kontinuitet og i andre af brud
- Eleven har viden om historisk udvikling
- Eleven kan forklare valget af kildekritiske begreber til analyse af historiske spor, medier og udtryksformer
- Eleven har viden om kildekritiske begreber
- Eleven kan målrettet læse historiske kilder og sprogligt nuanceret udtrykke sig mundtligt og skriftligt om historiske problemstillinger
- Eleven har viden om komplekse fagord og begreber samt historiske kilders formål og struktur
- Eleven kan redegøre for sammenhænge mellem fortidsfortolkninger, nutidsforståelser og fremtidsforventninger
- Eleven har viden om sammenhænge mellem fortidsfortolkninger, nutidsforståelser og fremtidsforventninger

KILDEKUFFERTEN

Booking

Tidspunkt: Forløbet udbydes fra 1. april og frem til efterårsferien

Varighed: 1 ½ time

Pris: Se pris på [hjemmesiden](#)

Yderligere priser: Gratis for folkeskoler i Frederiksberg, København og Rødovre Kommune. Se mere i onlinebookingen

Maks. deltagere: 30 deltagere

[Book her](#) eller på [hjemmesiden](#)

Sted

Kastrupfortet – nordlige kasematbygning, indgang fra Svend Vonveds Vej, 2300 København S

[Vejledning](#) eller [video](#) her

Yderligere spørgsmål?

Telefon: 28 92 31 76

Mail: befaestningen@rk.dk

5

FØR- OG EFTEROPGAVER

Materialer og guide til opgaverne

Nedenfor skitserer vi en række forslag til før- og efteropgaver, som kan medvirke til at bygge bro mellem undervisningen hjemme og på Kastrupfortet.

Opgaverne er valgfrie at benytte, hvilket betyder at det står dig frit for at justere og tilpasse opgavernes indhold, antal og rækkefølge til din egen undervisning.

Til opgaverne er der forskellige materialer som I kan bruge.

På vores [hjemmeside](#) finder du:

- 'Sådan arbejder du med kilder'. Materialet kan deles ud til hver enkelt elev og indeholder en ordbog og en fremgangsmåde til kildekritisk metode. Eleverne kan støtte sig op af materialet igennem hele forløbet. Materialet er udarbejdet i samarbejde med en historiker
- 'Kilder – forstå hvordan de bruges' er en guide til lærere som handler om kildekritisk metode og hænger sammen med materialet 'Sådan arbejder du med kilder' til eleverne. Materialet er udarbejdet i samarbejde med en historiker

KILDEKUFFERTEN

- 'Quiz og byt' kan bruges til at konsolidere elevernes viden om kilder

Derudover henvises der til følgende:

- Hjemmesiden www.1914-1918.dk er en gratis online kildesamling om politik, militær og livsvilkår i Danmark under 1. verdenskrig
- Skoletjenesten Københavns Befæstning tilbyder to gratis supplerende undervisningsmaterialer, som kan bestilles i fysisk form. Læs mere under: Præsentation og bestilling af fysisk undervisningsmateriale

Opgaver i undervisningen inden besøget – uden supplerende undervisningsmateriale

Introduktionsfilm

Som introduktion til forløbet kan I se den 7 min. lange film om Befæstningens Hemmeligheder:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZhmHUMgnwmY>

Tidslinje

Gennem tiden er Kastrupfortet blevet brugt i forskellige sammenhænge og forud for opførelsen af fortet er der forskellige begivenheder som hænger sammen med beslutningen om at bygge Københavns Befæstning.

6

I kan bruge denne tidslinje når I løbende skal arbejde jer ind i emnet og begivenhederne.

1807	Englands bombardement af København gjorde det tydeligt, at den gamle befæstning fra 1600-tallet ikke længere var tilstrækkelig
1848-1851	1. Slesvigske krig (Treårskrigen) gav yderligere udsigt til kamp mod Tyskland
1864	2. Slesvigske krig betyder et nederlag til Danmark og bekræftede behovet for et nyt militært forsvarsværk
1885-1892	Gennem statsminister J.B.S. Estrups provisoriske love opførtes Kastrupfortet og den øvrige befæstning rundt om København
1901	Systemskiftet betød at en regering ikke kunne udnævnes eller overleve, hvis den havde et flertal i Folketinget imod sig
1914-1918	Under 1. verdenskrig var Københavns Befæstning bemanded med ca. 50.000 soldater. Efter krigen var forsvarsværkerne forældet og de fleste blev derfor nedlagt i 1920
1940-1945	Under 2. verdenskrig bliver dele af befæstningen brugt af tyskerne, bl.a. som kaserner for soldaterne

KILDEKUFFERTEN

- 1945-1990 Den Kolde Krig betyder at flere af befæstningens områder blev brugt bl.a. som kommandocentral og til overvågning af luftrum med nye og moderne maskiner
- 2012 → Revitaliseringen af Københavns Befæstning betyder at bl.a. skoleklasser kan besøge og modtage undervisning flere steder

De tydeligste spor i området ved Kastrupfortet er fra byggeperioden, samt tiden omkring 1. verdenskrig og 2. verdenskrig.

Kilder fra tiden omkring 1. verdenskrig

Skoletjenesten Københavns Befæstning tilbyder en gratis online kildesamling om politik, militær og livsvilkår i Danmark under 1. verdenskrig.

- Gå på hjemmesiden www.1914-1918.dk
- Vælg en kilde. F.eks. 'Kilde 1: Klage fra en hustru' under [Hjemmefronten](#)
- Stil spørgsmål til kilden. Her kan du bruge den kildekritiske fremgangsmåde '[Sådan arbejder du med kilder](#)' eller f.eks. bruge disse spørgsmål
 - Hvem er det, som fortæller (afsender)?
 - Hvem fortæller personen til (modtager)?
 - Hvad har personen oplevet?
 - Hvorfor tror du personen vælger at berette/skrive dette?
 - Derudover kan I forsøge at svare både på hjælpespørgsmål til kilden og arbejdsspørgsmål til emnet (findes på hjemmesiden under hver enkelt kilde og i kassen til venstre for kilderne)

7

Til læreren: I kan vælge at dykke ned i flere af kilderne og evt. gruppevis arbejde med bestemte kategorier fra siden, som eleverne skal fremlægge for hinanden. Som lærer, kan du også selv udarbejde spørgsmål til de enkelte kategorier eller kilder. Du kan med fordel printe materialet 'Sådan arbejder du med kilder' til eleverne.

Kildejagt

Gå på jagt efter kilder:

- Du skal medbringe en kilde fra den tidsperiode som I har aftalt
- Det kan være en avis, en bog, et billede af et maleri eller en genstand
- Du kan få hjælp på de fleste museer, på biblioteket eller på internettet
- Hvis I arbejder med en nyere tidsperiode, så kan det være, at din familie har kilden selv
- Hvis I arbejder med en nyere tidsperiode, så kan et interview med en ældre person i din omgangskreds være kilden

Når kilden er medbragt i klassen, så skal I sætte jer i grupper og lave en analyse, enten med hjælp fra 'Sådan arbejder du med kilder' eller ud fra følgende spørgsmål:

- Hvad er kilden (genre)?

KILDEKUFFERTEN

- Hvor er kilden fra?
- Hvem har lavet kilden (afsender)?
- Hvornår er kilden fra?
- Hvem er modtageren?
- Hvorfor er kilden lavet?
- Er det en førstehåndsberetning eller en andenhåndsberetning
- Kan du stole på beretningen? Hvorfor/hvorfor ikke? (analyser tendens)

Når I har gennemgået disse spørgsmål, skal I fortælle de øvrige grupper om jeres nye viden.

Samarbejde med jeres lokale arkiv - en opgave om kildebrug

I kan kontakte jeres lokale arkiv eller en bibliotekar fra skolen el.lign. med henblik på at lave en undersøgelse af jeres egen skole eller andre bygninger/skoler i jeres nærområde.

I skal finde ud af hvad bygningen har været brugt til gennem tiden. I skal finde svar på:

- Hvornår er skolen/bygningen bygget?
- Hvad bliver bygningen brugt til i dag? Bliver den kun brugt som skole eller fungerer det også som f.eks. valglokale, aftenkurser, vandrehjem eller andet?
- Hvad blev bygningen eller byggegrunden brugt til, inden det den bliver brugt til i dag?
- Er bygningen/skolen blevet udvidet løbende? Måske er der kommet nye fag og derfor lavet nye lokaler. Måske er der kommet andetsprogscenter. Hvorfor er det nye blevet nødvendigt?

Tip: I kan evt. bruge www.krak.dk eller www.historiskekort.dk for at finde historiske kort/billeder af området og bygningen

Formålet med opgaven er at forstå at historiske levn f.eks. bygninger og verden ændrer sig omkring os mennesker og former sig efter hvilke behov der er i samfundet. Det er en måde at undersøge hvordan fortid, nutid og fremtid hænger sammen.

Til læreren: I kan selv tilpasse opgaven, så den passer til jeres niveau. På Kastrupfortet vil vi gå på opdagelse i de historiske spor og prøve at samle en fortælling om de forskellige begivenheder ud fra elevernes nysgerrighed og fund. Eleverne vil opdage at stedet har forandret sig gennem tiden og at selvom det er ét sted kan man finde spor fra forskellige perioder.

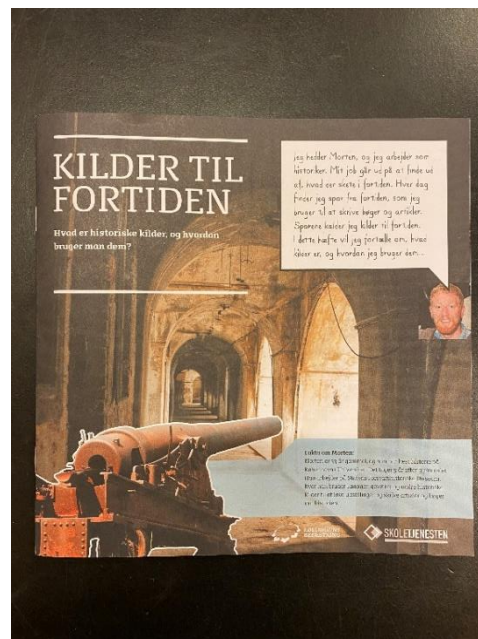
KILDEKUFFERTEN

Opgaver i undervisningen inden besøget – med supplerende undervisningsmateriale

Præsentation og bestilling af fysisk undervisningsmateriale

Skoletjenesten Københavns Befæstning tilbyder to fysiske kildematerialer. Få inspiration til opgaver længere nede.

1. 'Kildekortspillet – Hverdagsliv i krigens skygge' er en kildesamling om forskellige samfundsgruppers livsvilkår i tiden under 1. verdenskrig.
 2. 'Kilder til fortiden' er et hæfte med introduktion til kilder og arbejdet med dem.
- Materialerne kan bestilles som fysiske eksemplarer til brug i klassen. Begge dele kan bruges flere gange
 - Materialerne kan bestilles i classesæt ved booking eller ved at sende en mail med faktureringsoplysninger til befaestningen@rk.dk. Materialerne er gratis, men koster 100 kr. i porto og administrationsgebyr. Materialerne skal bestilles i god tid

9

Kildekortspillet – Hverdagsliv i krigens skygge

I samlingen findes en lærervejledning med forslag til brug af kildematerialet. Herunder indsættes også en opgave med materialet.

Arbejdet med kildeanalyse og kildekritik af kortene kan udføres på fire niveauer:

1. referat, 2. analyse, 3. refleksion, 4. perspektivering

KILDEKUFFERTEN

1. Vælg en kilde. Hvad står der i teksten, eller hvad sker der på billedet?
2. Find de klassekammerater, der har den samme farve kilder. Hvad fortæller alle kilderne i samme farve om, hvordan livet var under 1. verdenskrig?
3. Skriv dagbog for en person, der levede under 1. verdenskrig i Danmark. Brug viden fra alle kilderne i én farve.
4. Har kilden et symbol i hjørnet? Find den klassekammerat, der har en kilde med det samme symbol.
Hvilke modsætninger eller uenigheder er der i de to kilder? Beskriv dem.

Kilder til fortiden

Brug undervisningsmaterialet 'Kilder til fortiden' som introduktion til kilder og arbejdet med dem.

Kom i arbejdet med hæftet ind sondringen mellem levn og beretninger og på de fem kildekritiske spørgsmål. Drøft hvornår og hvordan de skal bruges.

- Hvem har lavet kilden?
- Hvornår er kilden fra?
- Hvem er modtageren?
- Hvor er kilden fra?
- Hvorfor er kilden lavet?

10

Opgaver i undervisningen efter besøget

Tidslinje

I kan gentage den fysiske tidslinje hjemme i klassen/skolegården

Del jer op i fem eller seks grupper (nogle af nedenstående perioder kan tages ud, hvis I vurderer at det er nødvendigt):

- Gruppe 1: Byggeperioden af Kastrupfortet, 1886-87
- Gruppe 2: 1. verdenskrig, 1914-18
- Gruppe 3: Mellemløstiden, 1918-39
- Gruppe 4: Besættelsen/2. verdenskrig, 1940-45
- Gruppe 5: Den Kolde Krig, 1945-89
- Gruppe 6: Turister og skoleklasser, nuværende år

I skal i gruppen undersøge eller huske, hvad der skete på Kastrupfortet og/eller i Danmark i den givne tidsperiode. (I kan bruge tidslinjen, længere oppe). Herefter skal I fremlægge det for resten af klassen. Vælg én eller to personer i hver gruppe, som symboliserer tiden og menneskerne som I præsenterer. I kan klæde jer ud, have genstande, billeder, ord eller årstal med i fremlæggelsen.

KILDEKUFFERTEN

Når alle grupper har fremlagt, stiller en repræsentant fra hver gruppe sig på en række i kronologisk rækkefølge startende med byggeperioden i 1886.

Til læreren:

Variation:

- Lad eleverne udfylde en skriftlig tidslinje inden de laver den fysiske
- Lav en syvende gruppe, som kommer med forslag til, hvad der sker på Kastrupfortet i fremtiden
- I kan fylde tidslinjen ud med nogle af kanonpunkterne som knytter sig til perioden

Formål med opgaven:

- At eleverne genbesøger og får et overblik over områdets historie
- At eleverne øver kronologi
- At eleverne mundtligt anvender deres nye, historiske viden fra besøget ved Kastrupfortet

Fortidsspionen

Gå på historiejagt i jeres nærområde (grupper eller individuelt)

Med henblik på den viden I har fået om kilder skal I finde historiske spor enten på skolen, i eget hjem eller den omkringliggende by.

Oftentimes når vi færdes i vores lokalområde, så ser vi ikke alle de små tegn på fortiden, som er lige rundt om os. Men det skal du nu. Du skal se dig selv som en fortidsspion. Medbring et kamera, så du kan tage et billede af det du finder.

Du kan evt. finde hjælp på dit lokalhistoriske museum. Tjek evt. din kommunes hjemmeside.

Gode idéer til hvor du kan gå hen:

- Den lokale kirkegård. Her kan du finde oplysninger om kirken. Det kan være specielle gravpladser, mindeplader osv. Spørg evt. jeres præst, graver eller på kirkegårdskontoret
- Statuer i byen. Hvem har lavet dem, hvornår, hvad forestiller de, hvorfor står de der osv.
- Er der en park eller en havn i byen? Så er der tit opstillet skulpturer, statuer, springvand osv.
- Den lokale idrætsforening. I klubhuset er der ofte mindeplader over hvem der var med til at starte klubben. Hvem var det, hvorfor blev den oprettet, hvornår osv.
- Indskrifter på gamle bygninger. Her står nogle gange f.eks. årstal. Kan du ved hjælp af et årstal bestemme hvad byggestilen hedder? (tjek internettet)

Inden I går på jagt kan I drøfte disse spørgsmål:

KILDEKUFFERTEN

- Hvornår er noget et historisk spor?
- Hvordan kan man se om noget er et gammelt eller nyt spor? Kan man altid se det?
- Hvordan tror du man kan finde mere viden om hvad et spor er og hvornår det er fra?

Nu skal I ud at finde et antal historiske spor (I kan selv sætte et antal). Ved hvert enkelt (eller udvalgte) spor skal I stille spørgsmål til levnet:

- Hvad er kilden?
- Hvor er kilden fra?
- Hvem har lavet kilden?
- Hvornår er kilden fra?
- Hvem er modtageren?
- Hvorfor er kilden lavet?

Efterfølgende skal du/I så med egne ord beskrive fundet eller fundene.

Opgaven kan laves som en skriftlig aflevering (husk at indsætte dit foto) eller lav en fremlæggelse med f.eks. PowerPoint.

Quiz og byt

I kan samle op på og repetere nogle af de begreber som har knyttet sig til forløbet med en quiz og byt-øvelse.

12

Til læreren:

- Print dokumentet 'Quiz & byt'
- Klip materialet ud, så der er ét begreb med forklaring pr. lap papir

Opgaven:

- Alle elever skal ud på gulvet og have udleveret en seddel med et fagbegreb (nogle får måske de samme)
- Hver elev skal stille sig overfor en makker og på skift skal I forklare deres begreb uden at bruge det ord der indgår i begrebet. Makkeren skal gætte begrebet. (Forklaringen på lappen er kun til hjælp og må heller ikke læses op direkte)
- Når begge begreber er gættet, bytter man sedler og man finder en ny makker
- Slut af med en opsamling, hvor I gennemgår begreberne. I kan f.eks. lave en online quiz, hvor I kan benytte programmer som f.eks. Kahoot eller Quizlet

FEEDBACK

Vi hører meget gerne om jeres oplevelser, ris og ros på befaestningen@rk.dk

